

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Andra Kammaren. No 26.

Fredagen den 11 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 4 innevarande mars.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna intyg:

Dödsbevis.

1. Att Sven Arnoldsson med nedanstående
2. ålder: 60 år 2 månader 26 dagar;
3. civilstånd: gift;
4. samhällsställning: Ledamot af Riksdagens Andra Kammare, landtbrukare;
5. bostad: Västra Rödeby, Fridlefstad, Rödeby förs.;
6. afled i Stockholm, Stora Vattugat. 8 den 9 mars 1904 kl. 4 e. m.;

Hufvuddödsorsak: Hæmorrhagia cerebri (Hjärnblödning);
intygat härmed. Stockholm den 10 mars 1904

Karl Behm.

Leg. läkare.

Sedan berörda intyg blifvit uppläst, yttrade:

Herr talmannen: Mina herrar! Ännu för få dagar sedan stod den nu af döden så hastigt borttryckte kamraten här i vår krets, som det då tycktes frisk, stark och lifskraftig. Så mycket mer oväntadt kom dödsbudet, så mycket djupare är också den

Andra Kammarens Prot. 1904. No 26.

förstämning, som det framkallat. Att sörja och klaga båtar dock till intet. Det åligger nu kammaren att vidtaga grundlagsenliga åtgärder för att de efter den bortgångne ledigvordna platserna inom kammaren och i det utskott, som han tillhörde, må varda snarast möjligt återbesatta. Men innan kammaren går att vidtaga dessa åtgärder, vill jag, fullt förvissad om kammarens enhälliga anslutning därtill, gifva uttryck åt våra känslor af innerligt deltagande för dem, som så plötsligt fått lida den smärtsamma förlusten af make och fader, och åt vår saknad efter den bortgångne kamraten och vännen. Hans blida, lugna och vänsälla väsen skall af oss bevaras i kär hågkomst, liksom vi ock skola med aktning och erkänsla minnas hans redbara arbete i Riksdagen och hans goda vilja att gagna fosterlandet. Frid öfver hans minne!

På hemställan af herr talmannen beslöt kammaren att jämlikt 28 § riksdagsordningen till Konungen ingå med anmälan om den inom kammaren uppkomna ledigheten; och blef ett i sådant afseende på förhand uppsatt skrifvelseförslag, som nu upplästes, af kammaren godkänt.

Vidare beslöt kammaren, likaledes på hemställan af herr talmannen, att onsdagen den 16 mars företaga val af en suppleant i konstitutionsutskottet med anledning af den genom herr Arnoldssons fränfalle därstädes uppkomna ledigheten.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition till Riksdagen angående upplåtelse till de väghållningsskyldiga i Kumla härads väghållningsdistrikt i Örebro län af länsmansbostället Kumla n:o 4 i Kumla socken och härad af nämnda län tillkommande andel i Kumla bys gemensamma grustag.

§ 4.

Herr *R. Ekholms* härefter föredragna, å kammarens bord hvilande motion, n:r 230, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad anordning af rikets allmänna läroverk samt lönereglering för de vid dem anställda lärare, öfverlämnades till Riksdagens särskilda utskott.

§ 5.

Föredrogs, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkande n:o 14.

§ 6.

Därnäst i ordningen föredrogs bevillningsutskottets memorial n:o 15, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 8 i anledning af väckt motion om ändring af 17 § bevillningsförrordningen m. m.

Angående proposition för gemensam omröstning.

Punkten 1.

I fråga om utskottets i denna punkt gjorda anmälan yttrade

Herr Höjer: Herr talman, mina herrar! Som kammarens ledamöter behagade finna, är det föredragna memorialet en gammal bekant från 1901 och 1902 års riksdagar. Det afhandlar den konstitutionella frågan, huruvida, då kamrarna stannat i olika beslut med afseende å lydelsen af § 17 bevillningsförrordningen, gemensam votering skall anställas eller icke. Den motivering, som bevillningsutskottet i år använder för sin åsikt, att en dylik gemensam votering *icke* skall anställas, är så godt som på håret densamma, som bevillningsutskottet har använt vid riksdagarne åren 1901 och 1902, och denna motivering har icke — det skall Gud veta — blifvit lefnadsfriskare efter den fasansfulla mediko-legala besiktning, som en ärad kamrat på stockholmsbänken, herr Bergström, vid 1901 års riksdag anställde på densamma. Herr Bergström uppvisade då, att hvad angår den äfven i förevarande betänkande återopade striden vid 1897 års riksdag om 14 § bevillningsförrordningen eller den s. k. deklarationsparagrafen, Andra Kammaren uttryckligen förklarar, att om densamma gemensam votering skulle äga rum, för så vidt som kamrarna angående dess ordalydelse fattat skiljaktiga beslut, samt att hvad beträffar det äfven i detta memorial antydda precedensfallet från år 1883 bevillningsutskottet visserligen i sin *motivering* uttalar såsom sin åsikt, att en punkt om skattskyldigs uppgift till bevillningsberedningen icke kunde underkastas gemensam votering, men i sin *kläm* hemställt, att Första Kammaren skulle frånträda sitt fattade beslut och förena sig med Andra Kammarerna, hvilken, då den vann i realitetsfrågan, icke ansåg sig hafva skäl att ingå på frågan om den formella behandlingen. Slutligen lämnade herr Bergström vid samma tillfälle en ganska fullständig redogörelse för hvad som försiggått vid 1872 års riksdag, och som han anförde såsom ett afgörande precedensfall med hänsyn till den föreliggande frågan. Jag skall anhålla att få med några få ord ånyo beröra detta precedensfall från år 1872, emedan en hel del af kammarens ledamöter icke voro närvarande i Riksdagen år 1901. Förhållandet var nämligen det, att med anledning däraf, att i fråga om enskilda järnvägar bevillning plägat

Angående pro-
position för
gemensam om-
röstning.
(Forts.)

påföras allenast inom den kommun, där styrelsen hade sitt säte, hvilken kommun i följd däraf fått uppbära kommunalutskylder beräknade efter bolagets *hela* inkomst, hade vid 1872 års riksdag förslag blifvit framställda, af herr Hallin i Första Kammaren och af herr Falk i Andra Kammaren, att § 9 mom. 1 i då gällande — 1869 års — bevillningsförordning, hvilken paragraf motsvarade § 12 i nu gällande bevillningsförordning, måtte sålunda förändras:

»Bevillning för inkomst af kapital eller arbete påföres:

Bank- och järnvägsbolag, där bolagets rörelse drifves, vare sig vid hufvud-afdelnings- eller kommissionskontor, eller vid *större och mindre stationer*», samt att i sammanhang därmed § 27, sista punkten i samma bevillningsförordning, hvilken paragraf ungefär motsvarar §§ 15 och 17 uti nu gällande bevillningsförordning, måtte erhålla följande lydelse:

»Och bör sådant utdrag beträffande bank- och järnvägsbolag utvisa denna vinst, fördelad på hvart och ett af bolagets särskilda kontor eller *stationer*.»

Kammarens ärade ledamöter behagade finna, att det var en precis likartad fråga, som förelåg år 1872, som den hvilken förelagat 1901 och 1902 och föreligger nu år 1904. Hela skillnaden är den, att under det att det år 1872 gällde järnvägsstationer, så har det under de tre sista, nyss omnämnda riksdagarna i stället gällt bankkontor. Nå, bevillningsutskottet förordade bifall till motionen, Första Kammaren afslog denna hemställan, men Andra Kammaren biföll densamma. Därefter kom bevillningsutskottet in med förslag till voteringsproposition, hvilket förslag likväl var åtföljdt af reservation af bevillningsutskottets ordförande och fyra dess ledamöter. Detta memorial föranledde en lång diskussion i Första Kammaren, men det segrade dock där med en ganska betydlig majoritet — om jag icke missminner mig med 66 röster mot 34. I Andra Kammaren däremot antogs voteringspropositionen utan diskussion och utan votering, hvarefter gemensam votering ägde rum. Detta är precedensfallet från år 1872.

Nu är det egendomligt, — och detta står icke i 1901 års riksdagsförhandlingar — att om man går vidare i sin forskning till år 1876, så skall man få se ännu ett precis likartadt precedensfall. Då väcktes nämligen af bevillningsutskottet förslag till ändring i samma paragrafer i då gällande bevillningsstadga, nämligen 1874 års bevillningsstadga. Enda skillnaden emellan då föreliggande fall och de förut omnämnda var, att då, 1876, gällde det kanalbolag i stället för järnvägs- och bankbolag. För öfrigt var lydelsen af dessa båda paragrafer enahanda. Afven då sade Första Kammaren »nej» och Andra Kammaren »ja», och bevillningsutskottet kom in till kamrarna med förslag till voteringsproposition, hvilket förslag denna gång icke var åtföljdt af någon reservation alls. Detta förslag väckte äfven den gången en ehuru

kort diskussion i Första Kammaren, votering anställdes och då segrade bevillningsutskottets förslag ånyo med en alldeles bestämmd majoritet. Gemensam votering ägde därefter äfven rum.

Vi hafva således tvenne precedensfall, som röra precis samma sak som den, hvilken nu föreligger i memorialet n:o 15 af 1904 års bevillningsutskott. Det skäl, som både år 1872 och år 1876 anfördes *mot* gemensam votering, var hufvudsakligen det, att hvad som står i de af mig nyss citerade paragraferna kunde man icke betrakta som en fråga, hvilken kan subsumeras under 71 § regeringsformen, utan endast såsom en reglementarisk föreskrift för taxeringen, och icke något annat. Denna mening delades emellertid alls icke, hvarken 1872 eller 1876, af majoriteten af bevillningsutskottets och Första Kammarens ledamöter. Första Kammarens förnämsta statsrättsliga auktoritet den tiden var professor Rydin, och han höll ett långt anförande i Första Kammaren, däri han i likhet med statsrådet Ehrenheim och statsrådet Lagerstråle och ett par andra förstakammar-ledamöter, häfdade den uppfattningen, att det ifrågavarande fallet *måste* subsumeras under 71 § regeringsformen. Professor Rydin ansåg, att, då frågan gällde *hvem* som skulle betala, sätet *huru* inkomsterna skulle beräknas och *hvar* den skattskyldige skulle beskattas, *måste*, i händelse kammarna stannade i olika beslut, gemensam votering äga rum. Ja, han gick till och med den tiden så långt, att han ansåg, att *alla* paragraferna i bevillningsförordningen från och med den första till och med den sista skulle underkastas gemensam votering, för så vidt kamrarna därom stannade i olika beslut. Så långt vågar jag dock icke gå. Men att professor Rydin och hans kamrater hade obestriddt rätt i sin uppfattning om portéen af den då föreliggande frågan, det synes mig vara alldeles klart. Det egendomliga är, att vid samma riksdag, år 1876, var det fråga om att ändra en § — jag vill minnas § 8 — i den dåvarande instruktionen för taxeringsmyndigheterna, hvilken instruktion — om något — väl måste anses innehålla reglementariska föreskrifter, och då stannade kamrarna rörande denna fråga i olika beslut. Bevillningsutskottet föreslog gemensam votering, och Första Kammaren gick in därpå utan att blinka, likaväl som Andra Kammaren. Gemensam votering anställdes också därefter i enlighet med kamrarnas beslut.

Man kan således med nu nämnda fall öka antalet af de precedensfall för gemensam voterings anställande rörande frågor af nu förevarande art, som vid 1901 års riksdag anfördes af herr Bergström.

Jag skall icke längre upptaga herrarnes tid, utan tillåta mig att, med åberopande dels af doktor Bergströms anförande vid 1901 års riksdag, dels af hvad jag själf nu har andragit, hemställa, att kammaren nu ville fatta samma beslut, som den fat-

Angående proposition för gemensam omröstning.
(Forts.)

Angående proposition för gemensam omröstning. (Forts.) tade vid 1901 års riksdag, och jag har därför äran att föreslå följande resolution:

»Kammaren, hvilken vidhåller sin mening att i frågor, som bevillningsutskottets memorial n:o 15 omförmåler, gemensam votering bör äga rum, beslutar att med ogillande lägga bevillningsutskottets memorial till handlingarna.»

Herr talman, jag anhåller om proposition på detta mitt yrkande.

Med herr Höjer förenade sig herr *Bromée* i Billsta.

Härefter anförde:

Herr Brodin: Då jag uti bevillningsutskottet omfattat samma åsikt, som af dess majoritet uttalats, så skall jag be att få yttra några ord.

Regeringsformens § 71 lyder, såsom vi veta: »På enahanda sätt förfares jämväl, där kamrarna sig icke förena om grunderna för någon bevillning, sättet för deras tillämpning, eller bevillningens fördelning till utgörande.» Nu har jag visserligen icke någon professors auktoritet att stödja mig på, men, icke annat än hvad jag kan förstå och begripa, så har den bevillning, hvarom i nyssnämnda grundlagsparagraf talas, afseende endast på den bevillning, som af allmänheten utgöres till staten. Det är således i denna § endast statsinkomster, som det är fråga om, och stadgandet gäller naturligtvis icke kommunalbeskattningen. Hvad är det nu för en fråga, som det i förevarande fall gäller? Jo, en motionär har föreslagit, att vissa inkomster skola på annat sätt, än som nu sker, fördelas emellan olika kommuner — det är således någonting, som berör den kommunala skattskyldigheten — och reservanterna vilja nu, att denna § 71 i regeringsformen skall tillämpas samt gemensam votering alltså äga rum. Detta kan jag för min del icke finna riktigt, ty denna § 71 har, så vidt jag kan förstå och såsom jag redan framhållit, afseende endast på statens inkomster, det är fråga om allmänhetens bevillning eller skattskyldighet till staten. Detta är ett af skälen, hvarför jag har samma uppfattning som utskottets majoritet, men jag har äfven ett annat skäl därtill. Jag anser det nämligen icke riktigt, att ett utskott skall från den ena riksdagen till den andra ändra princip. Under flera riksdagar, senast åren 1901 och 1902, har bevillningsutskottet haft att yttra sig angående dylika frågor och därvid kommit till samma åsikt, som utskottet nu uttalat.

Visserligen har man, litet emellanåt, sett exempel på huru som det ena årets bevillningsutskott kan komma in med en kanske alldeles enhällig hemställan i ett ämne, beträffande hvilket ett annat års — måhända till och med nästa års — bevill-

ningsutskott har en helt motsatt uppfattning. Men detta äger vanligtvis rum i tullfrågor och där kan ju sådant ursäktas, ty tullfrågor måste alltid behandlas efter de för tillfället rådande konjunkturerna och förhållandena. Uti principfrågor åter bör så icke ske; de beslut, som en gång fattats i sådana frågor, böra, så vidt möjligt är, varda bestående och icke utan mycket tvingande skäl ändras.

Angående proposition för gemensam omröstning.

Det är på grund af dessa nu antydda omständigheter som jag biträdt den af utskottets majoritet omfattade åsikten i föreliggande fråga och som jag nu ber, att utskottets anmälan måtte utan vidare läggas till handlingarna.

Herr Bergström: Herr talman! Den siste ärade talaren yttrade, att den föreliggande frågan icke berörde bevillingen till staten, utan endast kommunernas inkomster. Ja, detta är nu precis samma skäl, som förut blifvit i denna kammare anfördt af dem, hvilka sökt häfda Första Kammarens mening i denna fråga. Men detta skäl är icke hållbart, ty saken rör naturligtvis äfven bevillingen, äfven om staten i alla händelser får lika mycket, hvar än denna bevilling utgår. Då det i § 71 regeringsformen heter, att, när det gäller grunderna för någon bevilling eller sättet för deras tillämpning, gemensam votering skall äga rum, så är det också absolut obestriddigt, att jämväl en fråga sådan som den förevarande skall, om kamrarna stannat i olika beslut, afgöras genom gemensam votering, i enlighet med hvad Andra Kammaren alltid velat häfda.

För öfrigt vill jag erinra kammarens ledamöter därom, att man numera söker att på alla möjliga sätt inskränka Andra Kammarens befogenhet vid gemensam votering, och det synes mig då, som om tiden icke för det närvarande är inne att från Andra Kammarens sida på minsta sätt gifva något på hand åt detta sträfvan. Jag hemställer därför, i likhet med den förste ärade talaren, att kammaren måtte upprepa sitt beslut af år 1901, hvilket då fattades med en så godt som fullständig enhällighet.

Vidare anfördes ej. Sedan herr talmannen framställt propositioner å de under öfverläggningen gjorda yrkandena, beslöt kammaren att bifalla det yrkande, som framstälts af herr Höjer.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

§ 7.

Slutligen föredrogos, men blefvo ånyo bordlagda lagutskottets utlåtanden n:is 27, 28, 29 och 30, Andra Kammarens första

tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 10 och 11, Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12, Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 15 samt Andra Kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16.

§ 8.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 16, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Till bordläggning anmälades Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 13, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående beredande af stallutrymme vid statens järnvägsstationer: och

n:o 14, i anledning af motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående skyldighet för ägare af järnvägsanläggning, som är så utförd, att den hindrar eller försvårar jords afdikning, att vidtagna erforderliga åtgärder för vattenafledning m. m.

§ 11.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr *C. J. Hammarström* under den 12 mars,
 » *A. E. Lindvall* under 8 dagar fr. o. m. den 12 mars och
 » *K. Starbäck* » 4 » » » » » 13 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,4 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.